

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Mari Pilar Manterola Salegi

*Zumaja,
Gipuzkoa
(1949)*

Aurkibidea

Biografia

Ama Lasturkoa (Deba) zuen, aita berriz zumaiaarra. Portu kalean bizi ziren (gaur egun Erribera kalea). Ama jostuna zen eta Mari Pilarrek etxean ikasi zuen lanbidea. Horrela, mojetan ikasketak amaituta, gizonezkoan arropak egiten zituzten jostundegi batean hasi zen lanean. 'Beti gazte' dantza taldearen sortzaileetako bat izan zen 1966an, Inaxio Alberdi senarrarekin batera. Korrika egiten asko ibilia, emakume gutxi ikusten zen garaian, hainbat lasterketatan parte hartu izan zuen. Bere kontura euskaraz alfabetatu zen, Zarautzera gau-eskoletara joanez. Oikiako eskola txikian andereño ere egon zen urte batzutan.

Zintak

ZUM-115

- **Proiektua:** Zumaiaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Odria, Haizea
- **Data:** 2021-11-25
- **Iraupena:** 84 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Odria, Haizea

Pasarteak

1. Garai bateko Erribera kalea

- **Erref:** ZUM-115/002
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:01:05. **Bukatu:** 00:02:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Erribera kalean bizi ziren. Orduan "Calle Puerto" deitzen zen eta gerora "Txomin Agirre". Kalea nola aldatu den. Moila aldera ikatza eta porlanaren biltegiak zeuden eta kalearen beste aldean etxebizitzak.

2. Alondegiaren bilakaera

- **Erref:** ZUM-115/003
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:02:51. **Bukatu:** 00:04:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura
- Euskara » Euskararen egoera
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Gaur egun Alondogia edo kultur etxea dena, garai batean etxebizitza zen. Beheko solairuan almazena zegoen eta patata saltzen zen. Gerora eskola profesionala egin zen hor. Mutilentzako bakarrik zen. Ikasketa guztiak gazteleraz egin zituen Mari Pilarrek.

3. Ikasketak mojen eskolan

- **Erref:** ZUM-115/004
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:04:46. **Bukatu:** 00:07:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Mojen eskolan egin zituen ikasketak. Eskola nazionalak mutilentzat bakarrik ziren, neskak mojekin joaten ziren. Eskola non zegoen azaltzen du (udaletxetik Erribera kalerainoko gunea hartzen zuen). Emakumeren batena izan omen zen eta eskola egiteko herriari utzi zion. Vedruna kongregazioa etorri zen eta hor ezarri zuten mojek 'Maria eta Jose' ikastetxea. Gerora hori saldu eta gaur egun Zumaiena ikastetxea dagoen lekuan egin zuten eskola. Mari Pilarren aita ere hor ibili zen eskolan. Barnetegi moduan ere funtzionatzen zuen. 4 urterekin hasi zen eskolan eta adin ezberdinekoak elkarrekin joaten ziren.

4. Etxekoei esker euskara gorde

- **Erref:** ZUM-115/005
- **Iraupena:** 0:03:21. **Hasi:** 00:07:52. **Bukatu:** 00:11:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>4 urterekin hasi zen eskolan eta dena gazteleraz egiten zuten han. Berak ez zekienez, isil-isilik egoten zen. Ikasi zuenean, aitak esan zion etxeko atletik barrura ez zuela erdaraz hitz egin behar. Gerora osaba batzuk emakume asturiarrekin ezkondu ziren eta Mari Pilar ez zen gai haiekin gazteleraz hitz egiteko. Aldiz, lehengusu batzuek euskara guztiz galdu zuten. Etxekoei esker

gorde ahal izan zuen euskara, eskolan eta lagunekin gazteleraz egiten baitzuen. Bere lagun baten kasua.</p>

5. Euskara debekatuta eskolan

- **Erref:** ZUM-115/007
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:11:55. **Bukatu:** 00:14:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak

Laburpena:

Bere kasa euskaraz alfabetatu zen, dena gazteleraz ikasi baitzuten umetan, baita dotrina ere. Eskolan euskara debekatuta zegoen, zigortu egiten zituzten, beraz Mari Pilarrek ez zuen hitz egiten. Mojek zigortu zuten egun bat du gogoan.

6. "Gorrien" aldekoak izateagatik, markatuta

- **Erref:** ZUM-115/008
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:14:18. **Bukatu:** 00:15:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Kalean bazekien zeinekin ahal zuen euskaraz egin eta zeinekin ez. "Gorrien" aldekoak izateagatik markatuta zeuden herrian. Errazionamenduan ez zieten ematen ezer. 'Sección femenina' arduratzen zen errazionamenduaz. Jatun txarra izan zen txikitan.

7. Umetako jolasak

- **Erref:** ZUM-115/010
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:16:35. **Bukatu:** 00:18:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Umetan kalean jolasten zuten gehienbat. Neskak eta mutilak aparte ibili ohi ziren. Neskek pilotaren gainetik salto egitea gaizki ikusia zegoen. "Txintxarrika". "Asakaponak". Orduan edozeinek ez zuen arkumea jaten eta zaila zen tortolosak lortzea, beraz plastikozkoak erosten zituzten. 'Joanita Kiriki' denda saltzen ziren.

8. Arranplan ikasi zuen igeri egiten

- **Erref:** ZUM-115/011
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:18:13. **Bukatu:** 00:19:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak

Laburpena:

<p>Umetan arranplan ikasi zuen igeri egiten. Orduan etxe gutxi zeuden hortik aurrera. Moilan ez ziren asko ibiltzen, barku eta langileekin mugimendu handia egoten zelako. Ez ziren oso urrutira joaten.</p>

9. Denbora librean, mendira

- **Erref:** ZUM-115/013
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:20:19. **Bukatu:** 00:21:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendizaletasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kongregazioak
- Herria, azpiegitura » Garraioak

Laburpena:

Gaztetan mendi irteerak egiten hasi ziren; hori zen aisialdirako zeukaten aukera bakarretakoa. Orduan hasi ziren mendizale taldeak sortzen. Mutilak luistarretara joaten ziren eta neskak 'Hijas de María' kongregaziora. Luistarretatik sortu zen gero Oargi mendi taldea. Orduan ez zegoen kotxe askorik eta inguruko mendietara joaten ziren.

10. 'Beti Gazte' dantza taldearen sorrera

- **Erref:** ZUM-115/014
- **Iraupena:** 0:04:03. **Hasi:** 00:21:34. **Bukatu:** 00:25:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren jarrera
- Politika » 60ko hamarkada eta trantsizioa (1970-1980)

Laburpena:

60. hamarkadako euskal kulturaren aldeko mugimenduarekin dantza taldeak sortzen hasi ziren. Mendi taldearen bidez ezagututako zarauztarrei eskatu zieten Zumaian dantza taldea sortzeko laguntza, Zarautzen dagoeneko 'Ondartza' taldea sortua baitzegoen. Zarauztarrek Mari Pilar eta bere lagun bati (Mertxe Irureta) dantzak erakusten zizkieten eta gero hauek Zumaiaiko umeei. 1966an hasi zen dantza taldea Zumaian, elizak lagatako lokal batean. Herriko bi gizonak dirua ipini zuten eta emakume batzuk elkartu eta gauez dantzarako arropak josten zituzten, Mari Pilarrek lan egiten zuen jostundegian.

San Telmoetan dantza egiteko prestatu ziren baina arazoak izan zituzten ikurrinarekin. Elizak asko lagundu zion euskarari eta kulturari garai hartan. 1971an ezkondu zen eta ordurako bazeuden aisialdirako aukera gehiago, kirolak adibidez. Txistularien eskola ere sortu zen. Dantza taldeak sortzen joan ziren ahala, herriz herri alardeak ospatzen ziren. 'Beti Gazte' lehen aldiz Bergarara joan zen. Orduan haurrek ez zuten aukera asko izaten herritik ateratzeko eta haientzat egundoko festa izaten zen. Gero aisialdirako aukerak areagotzen joan ziren eta dantza pixka bat bigarren planoan geratzen joan zen.

11. 'Beti Gazte' dantza taldearen gainbehera

- **Erref:** ZUM-115/015
- **Iraupena:** 0:04:27. **Hasi:** 00:25:37. **Bukatu:** 00:30:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Aisialdirako aukerak areagotzen joan ahala, umeei gehiago kostatzen zitzairen dantzak ikastea. Normalean kiroletan ona zena dantzan ere ona izaten zen. Telebistak ugaritu ziren, futbol zelaia egin zen, musika banda hasi zen... 1998ra arte iraun zuen 'Beti Gazte'-k. Jubilatuen elkarteak 25 urte bete zituenean, kosta egin zitzairen ekitaldian dantza egiteko taldea osatzea. Orduan irakasten ibiltzen ziren gazteek ikasketak herritik kanpo egiten zituzten eta horrek ere zaildu egiten zuen taldearen jarraipena. Gainbeheraren arrazoiak.

12. Aisialdirako aukerak areagotuta, lokalekin arazoak

- **Erref:** ZUM-115/016
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:30:04. **Bukatu:** 00:31:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Lokal askotatik pasa zen dantza taldea. Eskolaz kanpoko ekintza gero eta gehiago zeuden eta lokalekin arazoak zituzten. Dantza taldearen ardurak nekatu egiten zuen eta askotan senar-emazteen artean haserreak ere sortzen ziren. Gaur egun gizartea aldatu egin da eta ezinezkoa da lehengo moduan funtzionatzea.

13. 'Beti Gazte' dantza taldearen sortzaileak eta alardeen antolakuntza

- **Erref:** ZUM-115/018
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:33:29. **Bukatu:** 00:36:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

'Beti Gazte' dantza taldearen sorreran egon zirenak: Mari Pilar eta bere senarra, Inaxio Alberdi eta Mertxe Irureta izan ziren, batez ere. Gero hasierako haurretakoren bat ere ibili zen dantzak irakasten. Laguntza beti izaten zuten, alardeak antolatzeke, adibidez. Alardeak San Pedroetan egiten ziren eta 200 ume inguru etortzen ziren Zumaiara. Duela 46 urte hasi ziren kanpora irteten, beste herrietako alardeetara.

14. 'Beti Gazte' dantza taldearen emanaldi nagusiak

- **Erref:** ZUM-115/020
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:38:30. **Bukatu:** 00:39:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Dantza taldearen emanaldi nagusiak San Telmoetakoa, San Pedroetako alardea eta abuztuan Odieta frontoian izaten ziren. Alardeak 20 urtez egin ziren.

15. Lana eta kirolak, dantzaren "etsai"

- **Erref:** ZUM-115/021
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:39:28. **Bukatu:** 00:40:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Aisia » Kultura » Dantza
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

13-14 urterekin lanera hasten ziren garai hartan, beraz dantza taldean hasten ziren umeek urte pare bat egin eta utzi egiten zuten. 6 urtetik aurrerako umeak hartzen zituzten taldean. Kirol eskaintza ugaritzen hasi zenean, batez ere mutilek utzi egiten zuten. Mutilak dantzara joatea ez zegoen oso ondo ikusia, gaur egun oraindik ere guztiz ez.

16. Ikurrinaren legeztatzea

- **Erref:** ZUM-115/023
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:41:34. **Bukatu:** 00:42:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak

Laburpena:

Omenaldietan ere dantza egiten zuten baina gehienbat ikurrina legeztatu

ondoren ugaritu ziren. Bigarren alabaz haurdun zegoen Mari Pilar eta aitarekin Azpeitira joan zen, San Sebastianetan udaletxean ikurrina nola altxatzen zuten ikustera. Aitak negar asko egin zuen. 1977ko urtarrilean izan zen.

17. Dantzarako materiala eta arropak

- **Erref:** ZUM-115/024
- **Iraupena:** 0:03:14. **Hasi:** 00:42:48. **Bukatu:** 00:46:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Aisia » Kultura » Dantza
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Dantzarako arropak egiteko oihalak Donostian erosi zituzten eta beraiek josi zituzten, Mari Pilarrek lan egiten zuen jostundegian. Ezpatak eta bestelakoak herriko jendeak egiten zituen. Udalaren diru-laguntzak jasotzen hasi zirenean materiala erosteko edo txistulariei afaria ordaintzeko dirua izaten zuten. Jantzi motak deskribatzen ditu. Jostundegiak 'Zubeldia' izena zeukan eta Amaiako plazan zegoen.

18. Bi belaunaldiri dantzak erakusten

- **Erref:** ZUM-115/026
- **Iraupena:** 0:03:17. **Hasi:** 00:46:40. **Bukatu:** 00:49:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Bi belaunaldi izan zituen ikasle, hasierako umeak eta haien seme-alabak gero. Hainbat anekdota: Forondako txakurra; irteerak autobusez.

19. Korrikarako zaletasuna

- **Erref:** ZUM-115/028
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:53:57. **Bukatu:** 00:57:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

Korrikarako zaletasuna izan du. 40 urterekin jantzi zuen lehen dortsala herrian. Kiroldegia egin zutenean, emakume pila bat hasi zen bertan entrenatzen, baina gero kalera ateratzera ez ziren animatzen. Herri krosak antolatzen hasi zirenean, 3-4 emakume animatu ziren eta Mari Pilar 11 urtez jarraian atera zen. 51 urterekin utzi zion herrian ateratzeari, nahiz eta kanpoan ateratzen jarraitu. Bera korrika hasi zen urtean, 40 urterekin, egin zen lehen Lilatoia ere.

20. Ikastolaren sorreran laguntzaile

- **Erref:** ZUM-115/030
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 01:02:25. **Bukatu:** 01:05:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Ikastolari laguntzen ibili zen. Abade-etxean egon zen lehenengo ikastola. Bazkide kuota bat ordaintzen zen. Lehen andereñoa Eguzki Senosiain izan zen. Hasieran haur-eskola bakarrik zen.

21. "Herri zapaldu batean hazi ginen"

- **Erref:** ZUM-115/031
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 01:05:04. **Bukatu:** 01:07:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » 60ko hamarkada eta trantsizioa (1970-1980)
- Politika » Politika eta Franco
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

Frankismo garaia gogorra izan zen, baina hortik etorri zen gero euskal kulturaren berpizkundea. "Herri zapaldu batean" hazi zirela dio. Gaur egun euskarari dagokionez ez dagoela hainbeste kontzientzia uste du. Orain ez da ikusten borroka egiteko beharra, garai hartan bezala.

22. Gau-eskoletan euskaraz alfabetatzen

- **Erref:** ZUM-115/033
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 01:08:40. **Bukatu:** 01:10:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Euskaraz alfabetatzeko gau-eskoletara joaten zen Zarautzera. EGA titulua atera zuen. Nortzuk joaten ziren aipatzen du. Ahozko azterketa egiterakoan, aztertzaileak berehala antza eman zion ez zuela euskaren erabileran etenik izan, bere lagunek bezala.

23. Oikiako eskolan irakasle

- **Erref:** ZUM-115/034
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 01:10:54. **Bukatu:** 01:12:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Oikiako eskola txikian 5 urtez egon zen irakasle, eskolaurrean. Gustuko zuen baserri giroko umeekin egotea.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-09-20

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com